

Kiadja: A FÖLDMIVELÉSÜGYI M. KIR. MINISZTERIUM
AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

MEGJELNIK minden hó 1-én és 15-én.

Az Országos Halászati Egyesület tagjai ingyen kapják.
Nemtagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K, fél évre 3 K

Szerkeszti: RÉPÁSSY MIKLÓS.

Szerkesztőség: Budapest, V. Ügynök-utca 19. szám., IV. emelet.
A lapra vonatkozó mindennemű közlemények a szerkesztőséghez intézendők.
Hirdetéseket a lap számára a „Pátria” r.-t. Budapest, Üllői-út 25. vez. fel.

TARTALOM: A halforgalom és halárak szabályozása. — Levél az Aldunáról. *SMJ.* — Jogeset. — Újabb eredmények a káros szennyvesztek értékesítése és tisztítása terén. (Folyt. és vége.) *Halmi Gyula.* — A magyar halászat szakirodalma. (Folyt.) *Dr. Vutskits György.* — Társulatok. Egyesületek. — Vegyesek. — Tárca: A régi jó időkből. (Folyt.) *SMJ.* — Szerkesztői üzenetek. — Hivatalos árjegyzés. — Hirdetések.

A halforgalom és halárak szabályozása

A halforgalom és halárak szabályozása illetékes helyen nálunk csak legújabbban került szóba. A háború negyedik évében egyáltalán nem csoda, ha a hatóság figyelme mindenféle élelmiszerekre kiterjed. Nem lesz tehát érdektelen s a tájékoztatás szempontjából talán szükségtelen sem, ha a kérdést kissé megvilágítjuk, különös tekintettel hazai viszonyainkra.

Mert azok közül, a kik a halforgalom és halárak szabályozásáról nálunk talán a legtöbbet beszélnek, legfőképpen a külföldi példákat tartják szem előtt s az itthoni helyzettel kevésbé vannak tisztában.

Sajnos, megbízható statisztikai adatok ez idő szerint nem állnak rendelkezésre. Nagyon durva becsléssel a háborúelőtti időszakban kerekén 100,000 métermázsára tehetjük az ország haltermését. Ebből az következik, hogy ismét kerekén, évenként s fejenként a lakosságra számaránya szerint $\frac{1}{2}$ kg. hal esik. Ez aránylag csekélység s *köztápláléknak* nem minősítheti a halat; de azért nem is csak luxustáplálék. Ennek a mennyiségnek elosztódása ugyanis igen különböző az országban. A vízmenti községekben, a hol ősidők óta halásznak, rendszerint megszokott eledel a hal; más, egyébként nagynépességű helyeken már csak a jobbmódúak asztalán fordul elő nagyritkán. A mi az ilyen helyen piacra kerül, az már a köztáplálékra kevésbé alkalmas drágább féleség; olyan formán, mint pl. a gyümölcsnél a finomabb fajta: a fajalma, a csemegeszőlő stb. A halaknak ez a része egyrészt a természetes vizek zsákmányának egy kisebb hányada (a nemes ragadozó halak) és a tógazdaságok által termelt s a piacra *élve* kerülő *nemes ponty*. Ezek együttvéve körülbelül $\frac{1}{3}$ -át teszik az egész évi zsákmánynak, vagyis mintegy 30,000 métermázsát; abból a tógazdaságokra eső rész körülbelül 20,000 q. Ez a 30,000 q az, a mely a messzebb

fekvő piacokra eloszlik, mert értéke megbírja a költséges és kockázatos szállítást; a többi 70,000 q a termelés helyén, vagy ahhoz igen közeli vidékeken talál fogyasztóra.

A mint ebből megállapítható, a hal nálunk tulajdonképpen mint a köztáplálkozásra szolgáló élelmiszerek *pótlója* jelentkezik: a hol több halat fogyasztanak, azokon a vidékeken kevesebb más húst esznek az emberek; de még a nagyobb városokban is, a hová a jobb minőségű árú kerül, a közép módúak rendszerint elhagyják a húsételt akkor, a mikor halat esznek. A tisztán luxusétel számba menő hal (pisztráng, fogas, kecsge) elenyésző csekély hányada az évi zsákmánynak, a milyen pl. a kalvill alma a gyümölcsnél. Ez a mennyiség a köztáplálkozás szempontjából teljesen figyelmen kívül hagyható, igazán nem kell hogy a hatóságot érdekelje. A ki ilyen halakra éheznek, az megfizetheti azokat drágán.

Az a kérdés már most, hogy a háború folyamán hogyan alakultak nálunk a halárak s általában a halforgalom?

Egy különös jelenséget kell mindenekelőtt hangsúlyoznunk. A háború kitörése után, közvetlenül 1914-ben az élelmiszerek ára azonnal rohamos emelkedésnek indult, csak a hal volt az, a melyik — úgyszólván — tanácstalanul állott a nagy zürzavar közepette; *azon az őszön olcsóbban is kelt, mint az előző években.* Az oka ennek a jelenségnek csak a halnak más élelmiszerekhez képest egészen különleges voltában kereshető: piacravitele oly különleges feltételekhez van kötve, hogy a háború kezdetén uralkodott bizonytalan állapotok között különösen a közlekedési viszonyokat illetőleg senki sem merte a kockázatot vállalni. A kereskedők nem mertek halat venni, mert nem voltak bizonyosak, hogy a fogyasztókhoz tudják-e juttatni; ezért volt az ára nyomott. Csak a következő években,

a mikor már bizonyos egyensúlyi állapot beállott, a mikor, felismerve a halnak húspótló jelentőségét, az illetékes körök a lehetőség szerint figyelemmel voltak különleges voltára, kezdett az ára a többi élelmiszerek után indulni; az emelkedésnek annál a mértékénél azonban, a melyet ezek mindenféle hatósági szabályozás mellett is elértek, még koránt sincsenek. Felesleges volna azokat a számokat ismételtetni, a melyeket már többször idéztünk e lap hasábjain. (Halászat. 1917. 7. szám. A drágaság.)

Valóság az, hogy mindenféle közszükségleti élelmiszere: marhahús, zsír, baromfi, vad, zöldség, fűszer nagyobb áremelkedést mutat, mint a köztáplálkozásban szóbjövő halféleségek.

Természetesen mindennek az árát a maga évadjában értve. Mert azon pl., hogy az élő ponty *augusztusban* drága, igazán nem lehet csodálkozni; a friss szőlő is drága húsvétkor!

A halárak ilyen módon való alakulása mellett az elosztódás ellen sem lehet panasz. A jobb, drágább halat, ez élő pontyot, a nemesebb ragadozó féléket most is a nagyobb városok piacjai, elsősorban a főváros piacza vette fel s ott kerültek a fogyasztókhoz, a hol a nagyobb árakat megfizették értük. A silányabb fehérhalfélék a vidéken, a kisebb piacokon maradtak, szolgálva a szegényebb nép élelmezését. Sehol semmi rikítóbb jelenség, árfelhajtás, visszaélés e téren elő nem fordult. Egyszerűen azért, mert *a hallal spekulálni nem lehet.*

A természetes vizekből kifogott hal nem kerül élve tovább; azt legfeljebb néhány napig tarthatják bárkában, de aztán piacra kell vinni; el kell adni. A tógazdaságok sokkal nagyobb üzemi költségekkel dolgoznak, semhogy ne örülnének, ha minél előbb biztosítják haluk átvételét; a raktározás kockázatát, szemben az esetleges spekulációs haszonnal, józanul igazán senki nem vállalhatja.

A hal valamennyi élelmiszer között a legközvetlenebbül jut a termelőtől a fogyasztóhoz; közbe csupán a nagykereskedő, a kisárús esik. Többet ez az árú nem bír

el; minden további közvetítő már csak veszíthet rajta.

Igaz, hogy az élelmiszerek ára tekintetében az a helyes elv, hogy azokat nem más élelmiszerek jogos vagy jogosulatlan árához képest kell megítélni, hanem mindig az illető élelmiszer *termelési* költségeihez képest. A mikor azonban azt látjuk, hogy a hatóságilag már szabályozott árú élelmiszereknél is 500—1000%-os ár-emelkedések vannak, fel kell tennünk, hogy a hatóság ezeknek *nagyobb termelési* költségeit ilyen mértékben vette figyelembe. És hát a halászatnál nincsenek talán termelési költségek, olyanok, a melyek áremelkedése épp oly nagy, mint egyéb üzemeknél?! A halászás nehéz munkáját bizonyára nem fogja ma senki olcsóbban végezni, mint egyéb munkát; aztán ott vannak a hálószer-számok; az a kenderháló, a melynek kilogrammja valaha 2 korona volt, most 40 korona — hatósági árszabás mellett! A nélkülözhetlen halászciszma 60 K helyett 600 K s i. t. Ha már most figyelembe vesszük, hogy a természetes vízi halászat változó eredményű munka, egyszer több, máskor kevesebb a zsákmány, nagyon is arányban állónak kell a mai árakat a termelés költségével tartanunk.

A tógazdaságok még súlyosabb helyzetben vannak. Igaz, hogy azoknál a „halászszerencse“ már kevesebb szerepet játszik, de mint rendszeres üzemtervvel dolgozó üzemek annál keserveőbb biztonsággal állapíthatják meg, hogy a háborús viszonyok mennyivel csökkentik termelésüket. Nálunk még nincsenek erre nézve statisztikai adatok, sem a szomszéd Ausztriában, de annál jobban megdöbbenhet minden hozzáértőt az a szám, a melyet *Klee W.*, a németországi „Kriegsgesellschaft für Teichfischverwertung“ ügyvezetője közöl. Miután Németországban a három hektárnál nagyobb tógazdaságok — csakis pontytermelő tógazdaságokról van szó — termésmennyiségét a fentnevezett központ útján hozták forgalomba, feljesen megbízhatóan s feltétlen pontosan meg volt állapítható, hogy 47,000 hektár vízterületen (lecsapolható tavak!) mindössze alig 20,500 métermázsa volt a haltermés; 1 hektárra tehát csak 43·6 kg. esett, vagy a mi mértékünkben: *1 kat. holdra*

A régi jó időkből.

(Folytatás.)

A „Halászat“ számára írta: *SMJ.*

VI. Tok, viza és kaviár. A régi időben a viza, tok nem tartozott a ritkaságok közé a mi folyamainkban. A közfogyasztás azonban soha sem becsülte e halak húsát valami sokra. Igen könnyen kikerült az itt ott való véletlen fogásokkal is az, amennyire akkor szükség volt; télire pedig rendszeren elbarkáztak 15—20 darabot egy-egy halászmesternek, a mi nagyon is elég volt, mert a régi Pesten akkor még nem is sejtették, hogy a tok milyen jó tatár- vagy remouládmártással, a viza meg rostos sütve! Ha valaki egyszer itt-ott hozzájutott e halakhoz, rendszeren azt vélte, hogy jó, de jobban szeretem a más halat! Más helyen nem is igen készítették, mint a mágnáskaszinóban, melynek *Marchal*, a francia szakács volt a vendéglőse, az Európa szállodában, a hol szintén egy francia szakács: *Duchan* volt a vendéglős, a *Mihalek* nevű étteremben és szállodában, melynek azonban már egy magyar-német volt a vendéglőse és végül a most megszűnt *Angol királyné* szállodában, a hol a bécsi *Schalek* vezette az éttermet; ezek voltak Pesten az egyedüli vevők tokra és vizára. Még Bécsben is csak akkor kezdték a tokot vagy vizát megismerni, a mikor

ifj. Singhoffer János Bécsbe ment és átvette a Hoffernäder-féle halüzletet az 1860. év elején.

A pesti halászmesterek mégis nagyon szívesen vették a tokot és vizát és pedig leginkább az ikrás vizát és az ikrás tokot; mert jól tudták, hogy az ikra az egész halnak az árát kétszeresen is megtéríti és a hal egészen ingyenbe marad. Az ikrából készítették ugyanis a kaviárt. A kaviár pedig Pesten már akkor is igen közkedvelt csemege volt. Az ikrás tok persze sohasem került a bárkába télre. Az ilyen halat azonnal kibontották, az ikrát kiszedték belőle; a fejét pedig külön levágták. A fej ugyanis maguknak a mestereknek volt kedvencz csemegéjük. Először is kitűnő savanyú hallevest lehetett belőle főzni, no meg a fej porcjai és azokon a hús sokkal jobbízű, mint a hal húsa. Ilyen frissen fogott tok fejéből készült hallevest csipetkével többre becsülték a legjobb halászlénél. Pedig az is jó, ha jól van elkészítve!

A hetvenes években már a viza és tok mind ritkábban fordult elő a folyók felső részeiben; leginkább Orsováról kaptuk azokat; a főszállító a Dunagőzhajózási társulat Kirchgässner nevű partikapitánya volt.

Eleinte szívesen küldte az ikrás tokot; később azonban szegyet ütött a fejébe, hogy miért is kérnek a megrendeléskor csupa ikrásokat. Egyelőre csak az árát

231 kg. (Kriegsgesellschaft für Teichfischverwertung und deren Tätigkeiten. Korrespondenzblatt für Fischzüchter 1917. Nr. 18.)

Hát ennyire talán nem vagyunk még; de csak éppen a kedvezőbb klimatikus viszonyok teszik helyzetünket kedvezőbbé. Kat. holdanként métermázsás termésekről azonban már mi sem beszélhetünk, úgy mint a béke idejében; ahhoz hiányzik a halakarmány. Már pedig tógazdaságaink úgyszólván kivétel nélkül olyan modern vállalkozások, a melyek az etetéses üzem eredményeit vették létesülésük idején számba. Ha a termelést etetéssel nem tudják kellő mértékben fokozni, a befektetés tőkét sem tudják kellőképp kamatoztatni. Azaz a tógazdaságok a háborúban kevésbé tudják tavaikat kihasználni akkor, a mikor a termelés egyéb költségei: munkabér, fuvar, háló, csizma ára csak emelkedik és általában a megélhetés drágasága épp oly nagy mértékben sújja őket is, mint bármely más termelési ágat. Ha tehát termékeik ára még sem mutatja azt az emelkedést, a mit egyéb élelmiszerek árai, akkor itt igazán nem lehet a szükség árszabályozásra.

A külföldi példák nem sokat jelentenek számunkra.

Németországban szabályozták a halforgalmat és a halárakat mindjárt a háború kezdetén. Közismert dolog, hogy Németországban az ilyen irányú szervezkedésre sokkal kedvezőbbek a viszonyok, mint nálunk; a német nép fegyvermezetsége, a birodalom rendkívül fejlett s megbízható kereskedelmi szervezete, kitűnő szállítási lehetőségeket adó vasúti hálózata stb. mind nagyon is számba jövő előnyök. Mégis nagyon sok zökkenéssel ment át a dolog ott is s még ma is igen súlyos kritikákat olvashatnak az eredményt illetőleg. „A halárak tekintetében — írja az egyik szaklap (Fisch. Zeitung 1917. Nr. 32. Fischmarkt.) — a német birodalomban sajátságos zürzavar uralkodik. Memel más árakat jegyez mint Königsberg i. Pr., ez ismét másokat mint Danzig, ez megint másokat mint Pozen és Breslau, Stuttgart másokat mint Cöln s i. t., egészen úgy mint békében. Eleinte voltak legmagasabb, vagy legkisebb árak, — nevezük őket amint tetszik. Aztán rendelet rendeletet

követett szakértői véleménynyel s anélkül. Sok fáradtságot és eszközt fordítottak rá, de egyenletes elosztást és egyenletes áralakulást még sem tudtak elérni.“

Valami megfogható rendt ert csak éppen a tógazdaságok termékeinek forgalombahozatalánál látunk. Ezekkel, mint szervezett rendszeres üzemekkel legkönnyebb is boldogulni. Ezt a forgalombahozatalt a már említett „Kriegsgesellschaft für Teichfischverwertung“ intézi. Úgyvezetője a már idézett előadásában az őszre az élő ponty árát métermázsánként: nagyban a termelőnél 360 márkában, az élő czompót 420 márkában tartja megállapítandónak.

Ausztriában tulajdonképp egyébről se szól az idevonatkozó rendelet, mint a tógazdasági halakról, hiszen természetes vizeinek halászata számba nem jő; az élő ponty ára a teletetőkéből való átvételnél nagyban 520 korona. Január 1-től kezdve havonként 10 koronával emelkedik az ár métermázsánként.

Ha a német árakat átszámítjuk (1 márka = 1.50 K), akkor körülbelül az osztrák árakat kapjuk, vagyis métermázsánként kerekén 600 koronát.

A mi viszonyaink között mindenestre többet kell számítanunk termelési költségnek. A mi tógazdaságaink, a mint jeleztük, mind újabb keletűek; alig van olyan, a melyiknél a befektetés kamatait ne kellene még figyelembe venni. De meg nálunk általában is drágábbak, úgy a termelési, mint a megélhetési viszonyok is, mint akár Németországban, akár Ausztriában.

Másképp kell alakulnia nálunk annak a felárnak is, a melyet a kereskedők számára kell engedni, hogy az árút a fogyasztókhoz juttassák. Ausztriában 2 korona kilogrammonként. De ott aránylag közel vannak a termelési helyek a bécsi főpiacchoz. Nálunk igen különböző s sokkal nagyobb távolságokról s így nagyobb kockázattal is jár a nagyobb piacok, elsősorban a főváros piacának az elérése a termelés helyétől.

Mindezek után pedig csak azt mondhatjuk, hogy ha a hatóság mégis szükségesnek találja, hogy valamely irányban beavatkozzék a dologba, nagyon nagy körültekintéssel járjon el, mert az előadottaktól talán meg-

emelte fel az ikrásoknak 10 krajczárral, a mit a pesti mesterek szívesen megfizettek; utoljára mégis csak rájött a kapitány a valóra, hogy micsoda jövedelmező üzlet a kaviár készítése. Ettől kezdve aztán már nem szállított ikrás tokat, hanem maga kezdett kaviárt gyártani, a hal húsát pedig potom árért adta a személyszállító hajók vendéglőseinek, kik aztán a tokot hidegen, tatármártással elkezdték a hajóterítéknél bevezetni; az új fogás megtetszett az utazó közönségnek és közkedvelté lett.

Kirchgässner kezdte tehát az oly híressé vált „orsovai“ kaviárt készíteni.

De bármennyire igyekezett is, az ő gyártmánya soha sem volt oly híres, mint a pesti.

A pesti kaviárt tulajdonképp a pesti halászmesternék készítették; valósággal mesterei voltak e csemege készítésének. Hivatott szakértő akkor Pesten csak két ember volt: a két francia szakács-vendéglős; ők elismerték a pesti gyártmány elsőségét, az ingyenczek utánuk igazodtak és a pesti halászmesternék büszkék is voltak erre az ítéletre. És ha nem is jött Orsováról tok és viza, jött máshonnan; kaviár tehát mindig volt. Csak-hogy később egymás ellenében vették fel a versenyt a pesti halászmesterek a tokok és vizák összevásárlásánál; egyre magasabbra licitálták fel az ikrás tok árát,

úgy hogy végre a kaviárkészítés nagyon kevés haszonnal járt; fel is hagytak hát vele. Akkor kezdett a kaviárüzlet Orsován felvirágozni. Csakhogy ekkorra elhalt Kirchgässner is.

A pesti kaviár készítése egyébként a következő módon történt: az ikrát, ha kivették a halból, erősen lesózták; azzal azt érték el, hogy az ikraszemből a tejszínű folyadék nem folyhatott ki és az ikraszem megkeményedett s így aztán elbírta a rostán való átpasszírozást, a mi azért volt szükséges, hogy az ikraszemek egymástól különváljanak. Az ikra szemenként esett a rosta alatt lévő sűrű szitába. Ez a művelet persze nagyon is gyöngéd bánásmódot kívánt, mert különben minden szem ikra szétnyomott állapotban került volna a szitába.

A különválasztott szemű ikrát aztán a szitában jeges sósvízben mosták át. A mikor leszikkadt, akkor mégegyszer kimosták kevésbé sósvízzel és hűvös helyen maradt, a szitán többször megforgatták kanállal, míg teljesen átszikkadt. Az ilykép már kész kaviárt $\frac{1}{2}$ fontos és 1 fontos adagokban cserépedényekbe rakták, lekötötték és nem a jégen, hanem csak hűvös helyen tartották.

A cserépedényben egyenletesen húsen marad a kaviár és nem szárad ki annyira, mint a fahordócskában, vagy a bádgedénykében.

érthető, hogy hibás intézkedésekkel nagyon könnyen magunk alatt vághatjuk a fát. Ha a halászüzemek jövedelmezősége nincs biztosítva megfelelő halárak alakulásának a kilátásával, bizony szünetelni fognak azok; de akkor aztán a halászat kevésbé is vehet részt majd a közlekedés támogatásában, mint eddig. Ez pedig nem lehet senkinek a célja.

Levél az Aldunáról.

A nagy szárazság folytán a Duna vízállása az idei nyáron át tartósan alacsony volt és így a kubikgödrök részint már szárazak, részint pedig annyira poshadt azokban a víz, hogy a hal már nem élhet meg bennük. A falvak népsége neki is látott a gödrök kihalászásának közös erővel; a zsákmány háztartásukat is kielégítette, no meg került belőle a piacokra is szép mennyiségben: az apraját 1-20, a nagyobbját 2 koronájával adták el egészen zavartalanul; még csak meg sem kérdezték tőlük, ugyan honnan való ez a sok *méreten alóli* hal a tilalmi időben?!

A nagy hálóínség folytán nagy uzsorás kereskedelem fejlődött ki; 6—7 koronát fizetnek egy öl *félíg elavult* hálóért („ölről“ írok, mert a métermértéket az idevaló halászok még nem ismerik). Természetesen így a hálólopás is jó jövedelmi forrás. Az én egész új hálómból éjjel, hogy a hálóterítőn volt, kivágták az egész duplaszélű zsákot és hozzá még egy darabot, kétülből 30 méter hosszúságban; két napon keresztül szüneteltetni kellett a halászatot, míg másik zsákot folytunk össze öreg hálóból. A sándoregyházi kanális bérlőjének szintén kivágtak a hálójából egy 40 méter hosszú darabot; neki nincs mivel pótolni az ellopott hálót s így már harmadik hete, hogy vizét nem halászhajta.

Míg az embereim a hálójavítással voltak elfoglalva, addig meg a falunk lakossága megrohanta a tavamat, hol az ideai ivadékom van és vígan lehalászták. A sok közül csak négyet sikerült embereimnek elfogni és a

négy között volt a falu kisbírája is, kit már egyébként halászati kihágásért a szolgabírótság elmarasztalt! A lefoglalt bűnjelek között találtunk kattechuval impregnált hálófonalakat is; ezek abból a hálómból valók, a melyet rekeszhálónak használtam és két év előtt lopták el tőlem. A csendőrség nem ér rá most ezekkel a dolgokkal foglalkozni, mert éjjel és nappal a gyalogsági fedezékeket őrzi; a falu népe ugyanis annak is neki-ment, hogy lebontsa a benne levő fáért!

A másik háborúszülte szemérmertlenség: a kordélyos halkereskedők. Ezek szüntelenül csavarognak a halászterületeken; borral, pálinkával, dohánynyal vesztegetik meg a részes halászokat. A gazda ad minden halászati szerszámot, fizeti a vízért a haszonbért és az adót, azonkívül a fogott halak minden kilója után 1-20 K-t. Az orgazdakereskedő pedig fizet egy kiló után a halászoknak 2 koronát, azonkívül dohányt, pálinkát vagy bort; a gazdától persze 3 koronáért kapná a halakat. Az ilyen kordélyos halficsérek az orvhalászokkal is szoros összekötetésben vannak.

Ezen a bajon egyszerűen úgy lehetne segíteni, hogy a piacokon a halaskocsikról árusítóknak bizonyítványt kellene a csendőrségnek felmutatni, hogy hol s kitől vásárolták a halakat? Az orvhalászok így kénytelenek volnának halukat maguk árusítani, hamarabb kézre kerülnének tehát.

Nagy bajunk a halászati eszközök hiánya és különösen a halászcizma hiánya. Tapogatóval és más sekély vízbe való halászati eszközzel most már nem igen fognak halat, mert a hal szeptember hónapban már a mély vizekre húzódik. Itt csak hálóval lehet dolgozni, háló pedig nincs; a mi van, az már oly rossz, hogy egy félkilós hal, ha nekiiramodik, lyukakat vág rajta. Október hónapban a víz annyira lehül, hogy csak csizmában lehet dolgozni, de csizma sincs; és a mi még talán kapható, annak az ára 600 korona; 6 embernek 6 pár csizma 3600 korona! Az ilyen kiadásokat nem győzik a halászok, kiknek kisebb bérléteik vannak; de a nagyobbak sem, mert egy ős és tél alatt a csizmának vége a sok szárítástól.

Kirchgässner kaviárjának is az volt a baja; elkészítve jól volt, a szemek szép kerek szemek voltak; de fa- és bádogdobozokba rakta, abban pedig száradt és így a szemek lassan összetöpörödtek és teljesen péppé váltak. Kirchgässner úgy akart a dolgon segíteni, hogy olajat tett a kaviár közé, így ugyan nem száradt oly gyorsan és a szemek eléggé kerek maradtak, de az olaj rontotta a kaviárt, furcsa ízt kölcsönzött neki, mi nem minden ember ízlésének felelt meg, aztán meg az olaj könnyen romlott is; az olajjal való készíttéssel fel is hagyott végleg.

A kaviár általában csak úgy jó, ha friss; legfeljebb három hétig tartja magát, a negyedik hétben már veszít szépségéből és jóságából, aztán napról-napra silányabb lesz. A mostani időkben, hogy szalicilt is használnak külföldön hozzá és légmentes dobozokban hozzák forgalomba, valamivel tovább is eltart.

A legszebb kaviár a vízből kerül ki; szeme nagy, szürkés színű; utána szépségre és jóságra a simatok kaviárja következik, a szeme kisebb, a színe azonban hasonlít a viza kaviárjának színéhez; a tüskés tok kaviárjának a szeme még kisebb és színe már feketebarnás; a söregből is lehet kaviárt csinálni, de annak szeme egész piczi és feketés; a kecsge kaviárja pedig egész apró, feketezöldes színű és igen hamar elpépesedik.

A fődolog mindig, hogy az ikra túlrejt ne legyen; túlrejt erre a célra már az ikrázás idejében elvett ikra is, akárhogy sózzák, akármilyen gyöngédn bálnak vele, tejjé válik és egyszerűen széjjelfolyik. Az ilyen kaviár egy napig sem tart el, fehér folyadék lesz belőle, melynek a tetején úsznak az ikraszemek burokjai. Augusztustól egész márczius közepéig legjobb az ikra; a porczos halaknál az ikra teljes érettsége csak néhány nappal az ikrázás előtt áll be, a mikor már a szemek teljesen duzzadtak és puhák.

Hát ez is elmúlt, a pesti halászmesternék büszkesége, a magukkészítette kaviár! Mily boldog volt közülök az, a kinek jól sikerült a készítés. Milyen szép szavakkal tudta kínálni azzal a vevőt és hogy várta a jól megérdemelt dícséretet. Jött is a derék Marchal, a ki a németet csak törve beszélte és már messziről kiabálta a régi Haltéren: Madame, caviar magnific! Épp úgy Duchan is bizonyította, hogy „haut gout“, a mit ők persze „hochgut“-nak értettek. De mi gyerekek is tudtuk ám, hogy jó, mert minduntalan kóstoltgattuk, igaz citrom és hagyma nélkül, mert csak úgy tilosban; ha otthon beszabadultunk a kaviáros cserépedények közé. Régen volt!

Mi lesz majd, ha a halfogások hálóanyag és csizmak hiánya miatt lényegesen megapadnak?

Sokan azt hiszik, hogy hal lesz a tógazdaságokból. Igaz, a tógazdaságok igen sok szép és jó halat szállítanak a fogyasztópiacokra, de közel sem annyit, hogy a szükségletet fedezzék egészen. A természetes vizek halászlai sokkal nagyobb mennyiséget bocsájtanak a közfogyasztásra és mégis egyre kevés a halunk. Pancsova város halpaczára pl., ha 20 q hal jön, 20 q kel el, ha 40 q hal, akkor a 40 q kel el; sohasem elegendő a fogott mennyiség. Természetes, hogy a mi innét kerül a főváros piacára, az mind elsőrendű hal; abból aránylag kevesebb fogy, de apró halakból, a mi a szegény ember tápláléka, soha sincs elegendő. Ha a környékbeli falukba visz a halkereskedő egy kocsi apróhalat, jászva adja el, sőt Resiczabányán három kocsi is elkelve; 1¹/₂ kg. apróhalnak az ára 3 K és ha azt burgonyával és csuszával megfőzik, egy ötágú család jólakhatik vele; sőt marad egy kevés sütnivalónak is.

A háború tartama alatt a dunamenti lakosságnak nagy segítség volt a hal; ritka falu itt ezen a vidéken, a hol hetenként egy birkát vág a mészáros; marhahús vagy sertéshús csak akkor van, ha kényszervágás volt.

A katonaság részére is sok halat visznek. Mégis ott állunk, hogy a halászatot kénytelenek már sokan megszüntetni.

Burgonya, bab, lencse, borsó kevés van, kása alig; zsír, hús drága, úgy hogy nem adhat köztáplálékot, no, ha ezekhez még a halhiány is csatlakozik, el lehet képzelni, hogy mi lesz.

Itt a legfőbb idő, hogy hálóanyaghoz jussanak a halászok. Nem valami nagy mennyiségről van szó, hiszen egy 200 méteres hálóban és hálókötélben nincs több, mint 80—95 kg. kender.

Nem szabad oly könnyen átsiklani ezen a bajon, mert ebből csak nagyobb baj lesz!

SMJ.

JOGESET.

A rendőrhatalóságoknak abbéli megállapítása, hogy terheltek nem állott módjában, de sőt oka sem volt halászati cselekményének jogellenes voltát fontolgatni: téves és a közérdek szempontjából káros.

A halász nem igényelheti tilalmi táblák állítását, mert a ki valamely halászterületen halászni jogosult, annak az érdeke és kötelessége tudni azt, hogy meddig terjed jogosultsága.

A halászati jogtulajdonos által, halasvizének felügyelésére alkalmazott őrnek oly irányú szolgálati mulasztása, hogy terheltek jogosultság nélkül többször is engedte halászni az őrzésére bízott halászterületen, terheltek nézve mentségül nem szolgálhat, mert tudhatta, hogy abból magára nézve jogokat nem származtathat, legkevésbé olyanokat, a melyeknek alapján magát mások tulajdonával és jogával szemben tartozó köteles tisztelet alól felmentettnek tekinthetné.

Ilyen kijelentéseket tartalmaz a földművelésügyi miniszternek 61,506/1917. számú III-ad fokon hozott következő ítélete:

F. K. I—i lakos j. köztisztviselő ellen folyamatba tett halászati kihágási ügyben . . . vármegye alispánjának 1916. december 5-én 261. kih. sz. a. hozott másodfokú ítéletét, melylyel a I.-i járás főszolgabírájának 1916. október 20-án 170/1915. kih. sz. a. kelt elsőfokú ítéletének azon részét, a melyben terheltek a kihágás vádja

és következményei alól a Rbsz. 155. § 3. pontja alapján felmenti, a Rbsz. 210. §-a alapján indokainál fogva helyben hagyja, ellenben ama részét, a melyben az alkalmazott szakértő költségeként felmerült 40 K 90 f. eljárás költség megfizetésében a I—i m. kir. . . . hivatal marasztalta, megváltoztatja és ezen költséget a Rbsz. 214. § első bekezdése értelmében a kihágási átalány terhére állapította meg, a panaszos I—i m. kir. . . . hivatalnak törvényes határidőn belől benyújtott felebbezése folytán felülbíráltam és ennek eredményéhez képest a következő *ítéletet* hoztam:

A másodfokú ítéletet megváltoztatom és terheltek azért, mert kincstári tulajdont képező halasvízben, jogosultság nélkül, de nem nyereségvágyból, többször halászott, az 1888: XIX. t.-cz. 65. §-nak a) pontjába ütköző kihágás elkövetésében bűnösnek mondom ki és u. e. törvényszakas alapján, behajthatatlanság esetén 3 napi elzárásra átváltoztató és az 1901: XX. t.-cz. 23. §-ban megjelölt czélokra fordítandó 50 (ötven) K pénzbüntetésre ítélem.

Egyben kötelezem őt az eljárás során felmerült 40 K 90 f-ben megállapított költségnek, 15 napon belől, végrehajtás terhe mellett leendő megfizetésére.

Megokolás: A I—i . . . hivatal azzal vádolta terheltek, hogy jogosult ág nélkül többször halászott a m—i duzzasztó gát alatti azon Vágrészen, a hol a halászat a kincstáré. Terheltek nem tagadja a vádat, sőt állítja, hogy állandóan horgászott azon a helyen, de mint a k—i volt urbéres halászatának a bérlője ezt jogosan tehette, a mit abból is következtethetett, hogy a kincstári erdőőr eljárását soha sem kifogásolta, jölehet többször is látta őt ott horgászni.

Az alantás r.-bírószak helytadva ezen érvelésnek, terheltek a vád és következményei alól felmentették azzal a megokolással, hogy terheltek nem lehetett tudomása a szóbanforgó kihágási cselekmény elkövetéséről és hogy a kérdéses halászterület határainak ismerete dolgában gondatlanság sem terheli őt. A helyzetnek ekként való megítélése azonban nem egyéb hivatalos sablonnál s annak a tarthatatlansága önkénytelenül folyik abból, hogy az idevágó állítások részben ellentétben állanak a valósággal, részben pedig megtagadását jelentik általánosan követett gyakorlatnak.

Mindenekelőtt megállapításra szorul, hogy terheltek abbéli állítása, mintha bérlője, avagy társbérlője lett volna a k—i volt urbéres halászatának, nem fűdi a valóságot, mert a miként a póteljárás során általam utólagosan bekívánt írásbeli bizonyítékból kitétszik, a voltaképpeni bérlő állítólagos engedélye tette csak számára lehetővé a jelzett vizeken való horgászást.

Megállapítandó továbbá, hogy a tulajdonjog elve a halászatot illetőleg is megszilárdult s azon általános erkölcsi szabályok, a melyeket az idegen vagyton tiszteletbentartásának kötelezettsége ránk rónak, immár ezen a téren is kifogástalanul érvényesülnek. Teljes egyöntetűség uralkodik nevezetesen a halászzal foglalkozók között abban az irányban, hogy a ki valamely halászterületen önállóan halászik, eleve és föltétlenül ismerni tartozik azon terület határait, a melyikhez jogosultsága kötve van, mert e nélkül a legjobb igyekezet ellenére sem részesítheti a szomszédok hasonló jogát, illetve vagyonát a köteles kímélésben. Ez a nézet, főleg az értelmiség körébe tartozó és ez okon tisztultabb erkölcsi nézeteket valló sporthorgászok körében annyira általános, hogy esetleges kétely esetén inkább nem horgásznak a kétes helyen, semhogy jogsértést kövessenek el másokkal szemben.

Eme körülmény hangsúlyozását az alsófokú ítéletek azon megállapítása teszi szükségessé, a mely szerint *terheltnék nem állott módjában, de sőt oka sem volt, halászati cselekményének jogellenes voltát fontolgatni.* Ezt a kijelentést részemről nemcsak *tévesnek*, de mint olyant, mely a halászati törvény végrehajtására hivatott hatóságtól ered, a közérdek nézőpontjából *károsnak* is tartom. Téves, mert a mikor terheltre nézve igazában az enyém-tied közti különbség kérdésének a tisztázása és ebből kifolyólag erkölcsi integritásának megóvása forgott kérdésben, józan eszű ember előtt nem lehet kétséges, hogy igen is érdekében állott azokat a helyzeti körülményeket számításba venni és fontolgatni, a melyek cselekményének megítélésére befolyással vannak és tehát határozott mulasztást követett el, ha azt meg nem tette. Káros pedig annyiban, mert egyenesen lovat ad olyan orvhalászok alá, a kik a jóhiszeműség ürügyével fosztogatják a vizeket, nem is szólva arról, hogy a kbtk. 28. § a értelmében a gondatlanságból elkövetett kihágás is büntetendő.

A kérdés horgászati megvilágítása céljából leszögezendő még az a tény, a melyik terhelte cselekményének természetes indítékai felől nyújt tájékoztatást. Tudni kell nevezetesen, hogy a terhelt által meghalásztott hely a m—i gát *zubogóját* képezi. Mint ilyen, halélettani okokból, kivált a nagy pisztrángok kedvelt tartózkodó helye. Am az eféle helyeknek a meghalászása, mint szakörökben köztudomású, minden horgász vágyának a netovábbja, hiszen bő és biztos zsákmányt ígérnek. Természetes, hogy mint a többi horgász, terhelt is mohó vágygyal igyekezett ezt a kiváló pisztrángos helyet kihasználni és ennek a lehetőségét a maga javára biztosítani. Egyedül azzal nem számolt, hogy a zubogó csak részben illeti a k—i volt urbéreseket, vagyis, hogy az ő jogosultsága sem terjedt ki az egész zubogóra.

K—a község határvonala, a mely egyszersmind az urbéresnek halasvizének is határát képezi, akként szeli ugyanis a m—i gát *zubogóját*, hogy annak vízfolyás szerinti felső, mélyebb és nagyobb része: a kincstárt, az alsó, sekélyebb vizű és horgászatiilag kevesebbet érő, de területileg is kisebb része ellenben: az urbéreseket illeti. Ez a helyzet maga helyett beszél s hozzáértő az első tekintetre meglátja abból, hogy a zubogót csakis a kincstári oldalról lehet jól meghalászni. Terhelte, a ki az iratok között elfekvő egyik beadványában saját magáról azt állítja, hogy „*ügyes horgász hírében áll*”, közvetlen tapasztalásból is tudhatta ezt; azért járt tehát a rá nézve tilos helyre, hogy a kínálkozó kedvező sportalkalmat kihasználhassa, mivel szemben a halászati jog állítólagos bizonytalansága és a határvonal nem ismerése, mint felette tetszetős ürügy arra volt jó, hogy azokkal igazi szándékát leplezze.

Amde, hogy az önző cél takargatására szánt ezen kísérlet mennyire híjjával van minden komolyabb alapnak, azt könnyű kimutatni a tények tárgyilagos megvilágításával.

Tudvalevőleg a halászati törvény I. fejezete rendelkezik a halászatnak tulajdonjogi vonatkozásai felől. Ebből a konkrét esetre vonatkozólag kiderül, hogy olyan vízrészeken, a hol a meder, illetőleg a parti birtok a kincstáré, a volt urbéresnek csakis akkor lehetnek a halászati jognak birtokosai, ha ez a jog részükre annak idején igazolva lett alispáni határozattal. Ilyen igazoló határozat nélkül mindenütt a parti birtokost illeti a halászat joga. Nos a törvénynek ezen egyszerű és világos rendelkezése, könnyen meggyőzhette volna terheltet arról, hogy a k...i vizekre vonatkozó állítólagos jogosult-

sága sem a feljelentés idején, sem annakelőtte, nem adott számára jogot arra, hogy a kincstári tulajdont képező partokról halászszon.

Épp oly könnyen tájékozódhatott volna a határvonalak felől is. Hiszen azokat nemcsak a községi térképek tüntetik fel, hanem még közvetlenebbül a helyszínén szereshetett volna teljes tájékozódást, a mennyiben látszat szerint, *ős idők óta* állanak azok a határdombok és ezeken oszlopok, illetve kövek, a melyek ugyancsak feltűnő módon jelzik a határt. Egyike ezen határpontoknak a Vág jobbpartján, teljesen szabadon áll és nagyon is látható arról a helyről, a honnan terhelt a zubogót meghalászni szokta. Szinte kínálta tehát magát arra, hogy o nan egy tekintetet vessen terhelt az előző határpont felé. Ha csak egyszer is élt volna ezzel az alkalommal, nagyon is tisztán állt volna előtte az a tény, hogy a kincstár jogának sérelmével üzte a zubogóban való horgászást. De persze ilyen kézzelfogható bizonyítékok nem kívánatosak azok számára, a kik a jóhiszeműség örve alatt akarnak a *zavarosban* halászni.

Hogy terhelt annyira következetesen mellőzte azon eszközök használatát, a melyeknek segítségével módjában állott volna eljárásának és sporthorgászati mivoltának korrektségét megóvni, az *kizárólag rajta mult és nem más*on.

Ebből kifolyólag nem is vehető figyelembe abbéli védekezése, mintha a kincstárt vele szemben mulasztás terhelné, a miért nem a kellő időben állított tilalmi táblákat. Eltekintve attól, hogy terheltnek érdeke és kötelessége tudni azt, meddig terjed jogosultsága, ilyen tábláknak állítását már azért sem igényelheti, mert nincsen olyan törvényes rendelkezés, a melyik a halászati jogtulajdonosokat arra kötelezné.

Hasonlóan kell megítélni végül a kincstári erdőőr magatartásával való mentegődését is. Mert ha ezen közeg panaszolt eljárása kifogásolható is a hivatásából folyó kötelesség nézőpontjából, az terheltnek mentségül azért nem szolgálhat, mivel tudhatta, hogy abból magára nézve jogokat nem származtathat, legkevésbé olyant, a melynek alapján felmentve érezhetné magát a rá nézve idegen vagyont kímélésének kötelezettsége alól.

Kitetszik az előadottakból még az is, hogy terhelt minden különösebb munka, avagy anyagi áldozat nélkül tisztázhatta volna cselekményének jogellenes voltát. Sőt, ha más eszköze nem lett volna ehhez, a követelt gyakorlatnak megfelelően önmegtartóztatással is elejét vehette volna a kihágás elkövetésének. Noha köztisztviselő léte erre különben is nagy oka volt, feltűnő mily makacsul elzárkózott ezen elővigyázati rendszabályok elől, a mi viszont nemcsak elszántságra és szívóságra vall, de arra is, hogy *eljárása nem volt jóhiszemű, hanem kiszámított és olyan, mely a sporthorgászatot a halorzás szolgálatába állította.*

Mindezekre tekintettel terheltet bűnösnek kimondani és a főlhívott törvényszakas alapján reá alkalmazható legsúlyosabb büntetést kiszabni azért kellett, mert halászati kihágás miatt már volt büntetve; továbbá mert köztisztviselő léte, mások félrevezetésére szánt ürügyel tervszerűen követte el a kihágást, — mit súlyosbító körülménynek vettem, — enyhítő körülményt pedig nem találtam. Végül az eljárási költségre vonatkozó rendelkezés természetes folyamánya terhelt marasztalásának.

Ujabb eredmények a káros szennyesvizek értékesítése és tisztítása terén.

Irta: **Halmi Gyula.** (Folyt. és vége.)

Ezideig a bányászati szennyesvizeket kizárólag tisztíthatóság szempontjából bíráltuk el. A bányák különböző üzemágaiból elfolyó szennyesvizek tüzetesebb vizsgálata során kiderült, hogy a meszes víz rengeteg értékes nitrogénvegyületet és ammóniát tartalmaz, a kutyatrágyalé kész trágyaoldatként folyik el a gyárakból és a krómcsiszoló üzeméből elfolyó szennyesvíz köbméterenként kb. 80 kg. krómsavas só-t tartalmaz! Kérdem: vajon lehet-e és szabad-e az ilyen szennyesvizeket kizárólag abból a szempontból elbírálni, hogy az *élővizekben éppen nem kívánatos szennyezőanyagait hogyan tisztítsuk meg és küszöböljük ki* — és vajon nem kell-e nyomban kísérleti alapon arra is javaslatot kidolgozni, hogyan *értékesíttessenek e szennyesvizek hasznos anyagai*? Hasonlóképpen, midőn a katonai léghajóállomások szennyesvizeinek vizsgálatakor kiderül, hogy ezek rengeteg vízűveg és kevés szilícium mellett m³-enként körülbelül 50–60 kg. marónátront tartalmaznak, nem szorul-e háttérbe a tisztítás kérdése e szennyesvizek értékesítésének kérdése mellett, annál is inkább, mert az értékesítés megoldásával a tisztítás kérdése is, úgyszólván önmagától megoldódik. Hiszen e szennyesvíz a szappan (különösen a ma megengedett töltött szappan) gyártásának kész nyersanyaga!

Nagyon sok ilyen kérdést vetett föl a háború és igen sok olyan nyersanyagforrásra terelte a figyelmet, a melyet azelőtt elhanyagoltunk. Az elmondottakon kívül erre nézve még csak egy példát akarok megemlíteni. Réztermelésünk meglehetősen el volt hanyagolva a háború előtt, de a háború folyamán örvendetes lendületet vett. A termelés gazdaságos folytatása azonban a figyelmet a réztartalmú bányaiszapok és a rézbányákból elfolyó ú. n. cementszennyesvizek értékesítésére is ráirányította s a rézgáliczhiány leküzdése érdekében e nyersanyagforrások kiaknázását is megkísérelték. A m. kir. ampelológiai intézet részéről *Reinl Sándor* adjunktus folytatott erre nézve kutatásokat és alapos tanulmányából (l. a *Borászati Lapok* 1917. évi 10. és 11. számának mellékletei) meglepetve állapíthatjuk meg, hogy a megvizsgált 42 hazai bányavíz között 15 bizonyult réztartalmúnak és ezekből évente 26 vagon rézgáliczot lehetne termelni. A háború előtt e bányavizeket csupán *szabad kénsavtartalmuk, továbbá réz- és vastartalmuk okozta káros hatásuk megszüntetésének*, illetőleg tisztításuk lehetőségeinek szempontjából bíráltuk el; e vizsgálatok eredményeinek ismerete alapján azonban a jövőben természetesen réztermelésre leendő értékesítésüket is figyelembe kell majd venni. Azonban nemcsak a rézbányák, hanem más bányászatok is igen irracionálisan dolgoznak és értékes anyagokkal szennyezik az élővizeket. *Altnéder Ferencz* m. kir. kohóférmérnök *fém-bányászatok fejlődésének akadályairól* írt érdekes tanulmányában (l. Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, 1917, 236. l.) ezt a helytelen eljárást is szóvá teszi és megemlíti, hogy ólom-, ezüst- és pirittartalmú érceink czinktartalmát bányáink rendszerint értékesítés nélkül veszni hagyják s szerinte a hazai bányák évente közel 40,000 q czinkfémet bocsátanak le a patakokba (!), holott Magyarország czinkszükségletét teljesen a külföldről kénytelen fedezni. A zúzóművekben elvesző arany-ezüst, ólom és rézfém értékére nincsenek adatok, mert a bányák és zúzóművek legtöbbször maguk sem ellenőrzik és így nem tudják, hogy a zúzóműbe adott

ércz hány %-a jut a patakokba. Vannak aranybányák, melyek tonnánként 2–3 gr. aranyat tartalmazó érceket dolgoznak föl, de vannak oly bányák is, melyek tonnánként 4–5 gr. aranyat tartalmazó iszapot mint meddő-érceket bocsátanak a patakokba. *Altnéder Ferencz* szerint a zúzóművekből a patakokba bocsátott nemes fémek bruttóértéke az évi 1 millió koronán fölül van és ez összeg tetemes részét modern kohászati eljárásokkal, így pl. cziánidlugás segélyével tisztes haszonnal lehetne megmenteni. Ugyanezt a szempontot kell tekintenünk minden olyan szennyesvíz esetében is, a mely a hulladék-értékesítés terén számbavehető gyakorlati eredményekkel kecsegtethet. Termelésünk gazdaságosságának fokozása érdekében, a mely a ma únosúntalan hangoztatott *többtermelés* egyik fontos tényezője, multhatatlanul szükséges lesz a hulladékértékesítés lehetőségeit minden téren föltárni és ez irányban az ipari és gazdasági szennyesvizek hasznosítása még igen becses és jelentős eredményeket tartogat számunkra, ha e kérdéssel azzal az alaposítással és körültekintéssel fogunk foglalkozni, a melyet mindenképpen megérdemel.

*

Fejtegetéseink bevezető részében elsősorban ama szennyesvízértékesítő- és tisztítómódokról igyekeztünk megemlékezni, a melyek különösen *élővizeink tisztántartásának* előmozdítása tekintetében kecsegtetnek eredményel, illetőleg ez irányban jelentenek haladást. Kétségtelen azonban, hogyha az új szennyesvízértékesítő- és tisztítómódok az élővizek tisztántartását sok helyütt jelentősen előmozdították is, viszont ez csak az érem egyik fele, mert természetes, hogy a háború következtében másfelől ismét *igen sok helyütt rosszabbodtak a meglévő viszonyok és új szennyező lehetőségek támadtak*. Ha tehát sorban végigvizsgáltuk az eddig elért haladást és a javulás lehetőségeit, úgy röviden meg kell világítanunk azokat a háborús következményeket is, a melyek *élővizeink szennyezése szempontjából hátrányosaknak mondhatók*.

A háború folyamán mindenekelőtt igen számos helyen kisebb-nagyobb fogolytáborok, megfigyelők, kórházak, táborok, katonai üzemek és foglalkoztató-telepek létesültek az országban, a melyek szennyesvizeit eleinte tisztítás nélkül bocsátották le az élővizekbe, de a katonai hatóságok ez eljárás veszedelmességét fölismerve, csaknem mindenütt létesítettek *mesterséges biológiai szennyesvíztisztítóberendezéseket*. E szennyesvíztisztítóberendezések között azonban sajnálatosképpen igen sok volt az elhibázott, rossz berendezés, a melyek tisztító hatása jóformán a semmivel egyenlő. Minthogy e gyenge teljesítőképességű tisztítóberendezések létesítésére a háború előtt létesített szabályzatok módot adtak, szükségessé vált a mesterséges biológiai szennyesvíztisztító berendezésekről szóló *„Tájékoztató“* revíziója. Ez a revízió az utolsó év folyamán megtörtént és az új tájékoztatónak legközelebbre várható életbeléptetése után az egész házi szennyesvíztisztítás kérdése immár egységesen és a legkörültekintőbben lesz szabályozva, a mi lehetővé fogja tenni, hogy mindenütt, a hol a házi szennyesvizek tisztítása szükségesnek mutatkozik, a tisztítás csak teljesen megfelelő, jó berendezések segélyével történhessék. A katonaság a háború alatt sok millió koronát áldozott ilyen szennyesvíztisztítóberendezésekre, a mi sok tekintetben igen előnyös és örvendetes volt. Mindenekelőtt igen jó példát szolgáltatott a katonaság azzal, hogy a szennyesvizek megtisztítására igyekezett mindenütt, a hol ez szükséges volt, lehetőleg megfelelő berende-

zéseket építtetni. Azzal, hogy ily módon a szennyvíztisztítóberendezések építésével foglalkozó iparvállalatokat nagy mértékben foglalkoztatta és jelentősen föllendítette, módot adott ez iparág megerősödésére, úgy, hogy ez iparvállalatok ma már képesek nagyobb műszaki feladatok kifogástalan megoldására is a szennyvíztisztítás terén és e tekintetben kiállják a versenyt a hasonló külföldi vállalatokkal is. A hadiszerszállító iparvállalatok anyagi megerősödése továbbá azzal az eredménnyel is járt, hogy e vállalatok most már nem húzódoznak a szennyvizeik tisztításával együttjáró anyagi terhek vállalásától, holott a háború előtt minduntalan visszafelé refrén volt, ha az ipari (és házi) szennyvizek tisztítását követelték a hatóságok, hogy az ezzel járó költségeket nem bírják meg. Az ú. n. háborús konjunktúrák tehát e tekintetben is előnyös hatással jártak s akárhány iparvállalat van, a melyik ma már a költségesebb szennyvíztisztítóberendezések létesítését is szívesen vállalja. A katonaság részéről tömegesen épített biológiai szennyvíztisztítóberendezések között (szerencsére éppen a legrosszabbak) igen sok az ideiglenes jellegű; ezek megszüntével a jó berendezések végleges engedélyezése remélhetőleg rövidesen meg fog történni.

Egyik fontos részletkérdése a biológiai szennyvíztisztításnak a szennyvizek járványok eséréen való *fertőtlenítése*. Elsősorban tisztázandó lesz az a kérdés, hogy mikor és hol történjék a fertőtlenítés? A szennyvízfertőtlenítést költségessége folytán a külföldi gyakorlat lehetőleg csak járványok esetén kívánja; a modern orvosi gyakorlat ellenben ilyen esetekben is az ágynál való fertőtlenítést tartja czélszerűnek, nem pedig az elfolyó szennyvíz és az iszap sokkal nehezekebb fertőtlenítését. Akárhol történik is azonban a fertőtlenítés, kétségtelen, hogy a mérszettel vagy klórmészszel végzett fertőtlenítés eddig használt, meglehetősen kezdetleges módjai helyett át kell térnünk a szabatos, jól ellenőrizhető és tökéletesebb modern fertőtlenítő módokra, melyek között különösen a folyós klórral végzett, vagy pedig a hipoklorites fertőtlenítő mód mutatkozik a legajánlatosabbnak.

Az élővizek tisztítástartása tekintetében határozottan rosszabbodtak a viszonyok hazánkban a háború folyamán tömegesen és igen nagy arányokban létesített *hadiszergyárak szennyvízvezetése* folytán. Nem árulunk el hadi titkot, ha megállapítjuk, hogy hazánkban az utolsó három évben igen sok óriás méretű ipartelep létesült, a melyek hivatása katonai célokra lőszert és robbantószerkeket gyártani. A puszkapor, füsttelen lőpor, dinamit, trinitrotoluol és pikrinsav stb. stb. gyártására létesített hatalmas üzemekből igen *nagytömegű és rendkívül káros hatású szennyvizek folynak ki*, a melyekben *szabad kénsav, salétromsav*, a nitrálás alacsonyabb származékai és egyéb szennyezések foglalnak és a mely szennyvizek ezideig számos esetben okoztak *igen súlyos és nagyarányú halpusztulásokat*. E hatalmas gyártelepek víztendőri kihágásainak megtorlása, valamint szennyvizeik rendszeres megtisztítására való kötelezése a háború folyamán rendkívüli nehézségekbe ütközik, tekintettel egyrészt arra, hogy e telepek legmegerőltetettebb üzem mellett való működése a legfontosabb hadiérdek, másrészt pedig arra, hogy ezek a jelenleg katonai vezetés alatt álló üzemek katonai felfogás szerint bizonyos exterritorialitást élveznek, a mely lehetetlenné teszi az ellenük való hatékony eljárást. Tekintettel arra, hogy ezek a nagyszabású üzemek legnagyobb részben állandó jellegűek, háború után egyik leg-

sürgősebb feladat lesz e nagy üzemek szennyvíztisztítását hatósági úton a legszigorúbban rendezni, mert *e rendkívül káros hatású szennyvizek egész folyóvidékek halátszátát tönkreteszik*. És minthogy a nitrálsavhulladékok, a melyek e szennyvizekben dominálnak, föltétlenül igen becses hulladékanyagok: mielőbb módot kell találni arra is, hogy értékesítésük kérdése, a mely éppen nem látszik nehéznek, megoldassék. Sürgősen szükséges ez kivált azért, mert igen nagyszabású üzemek nagytömegű szennyvizeiről van szó a melyek értékesítése nagyjelentőségű feladat, *káros anyagainak az élővizektől való távoltartása pedig folyami halászatunk jövő fejlődése érdekében mulhatatlanul szükséges*.

Figyelmesen szemlélve iparunk háborús tevékenységét és számbavéve a jövő fejlődés lehetőségeit, egész bizonyossággal állapíthatjuk meg, hogy a háború tanulságai és hatásai alatt iparunk a jövőben sok tekintetben egészen új irányokban fog fejlődni. Jólás nélkül is mondhatjuk, hogy pl. mezőgazdasági iparunkban igen nagyarányú fejlődéssel kell számolnunk. És minthogy a mezőgazdasági iparágak szennyvizei legtöbbször lehetőséget kínálnak valamelyes fölhasználásra, e t a várható fejlődést a hulladék-, illetőleg szennyvízértékesítés szempontjából a legnagyobb figyelemmel kell kísérni. Minden szennyvízértékesítő- és tisztító-eljárás hasznavehetőségét gondosan kell mérlegelni, megvizsgálni és kipróbálni, nehogy e téren elmaradjunk, mert a jövő fejlődésben az ilyen hátramaradottság végzetes hatással lehetne. Termelésünk fejlesztésében saját erőnkre támaszkodva, hazai viszonyaink tekintetbevételével kell eljárunk.

Mulhatatlanul szükséges, hogy e nagy horderejű kérdésekre az erre illetékes kormánykörök figyelme idejében ráirányíttassék és a tervszerű munka e téren mielőbb megkezdődjék. Külföldön már is sok minden történt e tekintetben; elég pl., ha az Osterreichische Fischerei-Gesellschaft-nak az osztrák népelelmezésügyi hivatalhoz intézett alapos előterjesztésére utalunk (lásd Öst. Fischerei Ztg. 1917. 8. sz. 58. l.), a melyben az ipari vízszennyezések és a szennyvizek hasznosítása tárgyában tesz igen megszívlelésre méltó javaslatokat. Teljesen igazak azok az állításai, hogy ha élelmiszertermelésünket fokozni akarjuk, elsősorban a szennyvizekben ezideig elpocsékolott értékes anyagok megmentését kell biztosítanunk, továbbá, hogy *a folyami halászat egész jövője a szennyvízkérdés helyes megoldásától függ*. Utal a felterjesztés a szulfid-czellulózgyári szennyvizekre; megemlíti, hogy pl. egy cellulózgyár a papírgépszennyvizeiben azelőtt elveszett rostanyag visszatartására körülbelül 100.000 K költséggel berendezést létesített, mely az üzem legjövődélmezőbb ágának bizonyult. A szennyvízkérdés kellő istápolására megfelelő kísérleti intézmény létesítését is sürgeli a felterjesztés. E megszívlelendő javaslatok a kérdés megoldását Ausztriában bizonyára erősen meg fogják könnyíteni; Németország pedig sok ipari szennyvíz hasznosítása és tisztítása tekintetében már jóval megelőzött bennünket.

A háború a szennyvizek értékesítése és tisztítása tekintetében igen sok új, becses tapasztalatot és eredményt hozott. Nem szabad, hogy e rengeteg tapasztalat és eredmény a háború után ismét semmivé enyészszék s a hazai földön áldozatokkal termelt, vagy a külföldről drágán behozott nyersanyagok felhasználása ismét a régi anyagpazarló, nem gazdaságos eljárással történjék, a mi káros azért, mert közvetlen anyagvesztéssel jár és mert csökkenti ez elvesző anyagok szennyező

hatása következtében azelőtt virágzó folyami halászatunk termelőképességét.*) Iparunk folytonos fejlődése, csatornázott városaink és településeink állandó szaporodása elodázhatalanul szükségessé teszik, hogy az ipari és városi szennyvizeket, ha lehetséges, mindenütt a legmegfelelőbbben értékesítsük, de ha ez nem lehetséges, úgy e szennyvizeket mindenütt tisztítsuk meg; tisztítsuk meg jól, kifogástalanul és olymódon, hogy élővizeink tisztasága a hulladékok lebocsátása révén ne szenvedjen. Ha e kérdéseket, feladatokat és megoldásmódokat itthon és a külföldön a legnagyobb körültekintéssel és alaposággal fogjuk tanulmányozni és a megfogható eredményeket igyekszünk minél általánosabban a gyakorlatba átültetni, akkor e fáradozások, az erre fordított munkálatok busás kamatot fognak hozni, úgy a hulladékértékesítés fejlesztése, mint az élővizek tisztántartása és folyami halászatunk újabb fellendítése tekintetében.

A magyar halászat szakirodalma.

Összeállította: **Vutskits György dr.**

(Folytatás.)

450. — *Légykukacz*, Tenyésztése. H. XV. évf. 1914. 22. sz. p. 248.
 451. — *Lüneburger Heide*, Halastavai. H. VII. évf. 1905—906. 17. sz. p. 136.
 452. — *Melasse*. H. VI. évf. 1900/901. 4. sz. p. 24.
 453. — *Mérge gomba*, Mint haltápszerszer. H. XIII. évf. 1911/912. 3. sz. p. 24.
 454. — *Moszat*, A zöldszínű, hosszúszerű. H. XVI. évf. 1915. 7. sz. p. 71.
 455. — *Mütrágya*, Kísérletek. H. XIII. évf. 1911/912. 14. sz. p. 131.
 456. — *Mütrágya*, Kísérletek vele. H. XIV. évf. 5. sz. p. 54.
 457. — *Mütrágya*, Halastavakban. H. XIII. évf. 1911/912. 13. sz. p. 110—113.
 458. — *Mütrágyázás*, Kísérletek elrendelése. H. XIV. évf. 1913. 4. sz. p. 47.
 459. — *Osztriga*, Édesvízben. H. XIV. évf. 1913. 18. sz. p. 203.
 460. — *Ósponty*, A tatai. H. XIV. évf. 1913. 23. sz. p. 258.
 461. — *Pisztráng*, A Balaton partján. H. VIII. évf. 1906/907. 13. sz. p. 104.
 462. — *Pisztráng*, A szivárványos. H. I. évf. 1899/900. 20. sz. p. 83.
 463. — *Pisztráng*, Az aczélos meghonosítása Ausztriában. H. V. évf. 1902/903. 3. sz. p. 24.
 464. — *Pisztráng*, Betelepítése alsóbb szintájú patakokba. H. XIV. évf. 1913. 5. sz. p. 52—54.
 465. — *Pisztráng*, Eleség a számára. H. XV. évf. 1914. 10. sz. p. 119.
 466. — *Pisztráng*, Etetése növényi tápanyagokkal. H. XVI. évf. 1915. 15. sz. p. 155.
 467. — *Pisztráng*, Etetési kísérletek. H. XIII. évf. 1911/912. 20. sz. p. 187—188.
 468. — *Pisztráng*, Hízlalása duzzasztógátaknál. H. XIV. évf. 1913. 13. sz. p. 150.
 469. — *Pisztráng*, Ivadékkal való népesítés. H. XVI. évf. 1915. 5. sz. p. 51.
 470. — *Pisztráng*, Ívási ideje. H. XV. évf. 1914. 24. sz. p. 269.

471. — *Pisztráng*, Különböző eleség hatása a szivárványos pisztráng növekedésére. H. XV. évf. 1914. 17. sz. p. 196.
 472. — *Pisztráng*, Mekkora pisztrángivadékkal halasítsunk. H. IX. évf. 1907/908. 13. sz. p. 110.
 473. — *Pisztrángok*, Mesterséges ivóhelyeket azoknak. H. VIII. évf. 1906/907. 6. sz. p. 48.
 474. — *Pisztráng*, Mint rákpusztító. T. I. évf. 1897/898. 20. sz. p. 13.
 475. — *Pisztráng*, Szivárványos tenyésztése. H. XIII. évf. 1911/912. 32. sz. p. 311.
 476. — *Pisztráng*, Szivárványos pisztrángkrát kaptak a németek ismét közvetlenül Amerikából. H. XIV. évf. 1913. 15. sz. p. 175.
 477. — *Pisztráng*, Tavasi vagy éves pisztránggal jobb-e halasítani? H. VI. évf. 1904/905. 14. sz. p. 112.
 478. — *Pisztrángokra*, A szivárványos növekedése. H. II. évf. 1900/901. 20. sz. p. 136.
 479. — *Pisztrángtó*, Arnyék benne. H. I. évf. 1899/900. 16. sz. p. 70.
 480. — *Plankton*, Adatok értékesítéséhez. H. XII. évf. 1910/911. 14. sz. p. 112.
 481. — *Ponty*, Amerikában. H. VI. évf. 1904/905. 8. sz. p. 67.
 482. — *Ponty*, És czompótáplálás olcsóbbá tételére új eljárás. H. XIV. évf. 12. sz. p. 150.
 483. — *Ponty*, Ikráinak száma. H. XII. évf. 1910/911. 7. sz. p. 56.
 484. — *Ponty*, Japánban. H. VI. évf. 1904/905. 12. sz. p. 96.
 485. — *Ponty*, Korának meghatározása. H. I. évf. 1899/900. 20. sz. p. 86.
 486. — *Ponty*, Meleg vízben. H. II. évf. 1900/901. 7. sz. p. 46.
 487. — *Ponty*, Mesterséges ikrázata. H. XV. évf. 1914. 6. sz. p. 70.
 488. — *Ponty*, Ívása. H. XV. évf. 1914. 10. sz. p. 119.
 489. — *Pontyivadék*, Forgalmunk. 1911/12-ben. H. XIII. évf. 1911/912. 14. sz. p. 126.
 490. — *Pontyivadék*, Forgalmunk. H. XVI. évf. 1915. 10. sz. p. 103.
 491. — *Pontyivadék*, Lehalászása. H. XVI. évf. 1915. 5. sz. p. 45—46.
 492. — *Pontyivadék*, Zsenge. H. XIV. évf. 1913. 10. sz. p. 107—108.
 493. — *Pontyivás*, Korai. H. XVI. évf. 1915. 9. sz. p. 91.
 494. — *Pontyok*, Szálka nélkül való. H. XIII. évf. 1911/912. 17. sz. p. 162.
 495. — *Potykák*, Emésztése. H. II. évf. 1900/901. 4. sz. p. 24.
 496. — *Rák*, A ráktenyésztésről. H. V. évf. 1903/904. 6. sz. p. 47—48.
 497. — *Rák*, Pápocz szenzációja. H. XVI. évf. 1915. 3. sz. p. 31.
 498. — *Rák*, Táplálása. H. VII. évf. 1905/906. 4. sz. p. 32.
 499. — *Rákfélék*, Mesterséges tenyésztése. H. II. évf. 1900/901. 4. sz. p. 23.
 500. — *Rákok*, Amerikaiak Európában. T. I. évf. 4. sz. p. 11.
 501. — *Rákok*, A peruiak meghonosítása Közép-Európában. H. II. évf. 1900/901. 22. sz.
 502. — *Rákpéték*, Mesterséges költése. H. XIII. évf. 1911/912. 27. sz. p. 203.
 503. — *Rizsföldeken*, Haltenyésztés. H. XVI. évf. 12. sz. p. 124.

*) Az élővizek szennyezése a halászaton kívül természetesen még igen sok más fontos érdeket is sért, de annak hangsúlyozása nem lapunk keretébe tartozik. Szerk.

504. — Romlott haltáplálék következménye. H. XI. évf. 1909/910. 12. sz. p. 96.
505. — *Salmonida*, És *Coregonus*ikrákról. H. I. évf. 1899/900. 14. sz. p. 62.
506. — *Sás és vízilencse*, Hogyan lehet a halastavakból azokat kiirtani. H. V. évf. 1903/904. 4. sz. p. 32.
507. — *Sirályok*, Haszna, H. XV. évf. 1914. 19. sz. p. 211.
508. — *Süllő*, Elbe folyóban való meghonosodásáról. H. XVI. évf. 1915. 8. sz. p. 83.
509. — *Süllő*, Halasítás azzal. H. XV. évf. 1914. 6. sz. p. 70.
510. — *Süllő*, Ívása. H. XVI. évf. 1915. 8. sz. p. 83.
511. — *Süllő*, Ívása. H. XV. évf. 1914. 8. sz. p. 95.
512. — *Süllő*, Ívása. H. XIII. évf. 1911/912. 16. sz. p. 151.
513. — *Süllő*, Milyennek kell lenni a szép ikrafészkeknek? H. XVI. évf. 1915. 10. sz. p. 95–96.
514. — *Süllő*, Tenyésztése Amerikában. H. XV. évf. 1914. 16. sz. p. 183.
515. — *Süllőfiasítótelep*, Új a Balaton mellett. H. II. évf. 1900/901. 18. sz. p. 120.
516. — *Süllőikra*, Kihelyezés eredménye. H. VII. évf. 1905/906. 14. sz. p. 112.
517. — *Süllőikra*, Szállítás. H. II. évf. 1900/901. 18. sz. p. 120.
518. — *Süllőikra*, Termelés és szétosztás. H. IX. évf. 1907/908. 15. sz. p. 142.
519. — *Süllőívás*, H. X. évf. 1908/909. 17. sz. p. 138.
520. — *Süllőívás*, H. XII. évf. 1910/911. 16. sz. p. 127.
521. — *Süllők*, Ívása. H. XI. évf. 1909/910. 16. sz. p. 128.
522. — *Süllők*, Ívna. H. VI. évf. 1904/905. 16. sz. p. 128.
523. — *Süllőtenyésztés*, Adatok a sikeréhez. H. VIII. évf. 1906/907. 19. sz. p. 152.
524. — *Svájcz*, Haltenyésztése. H. VII. évf. 1905/906. 2. sz. p. 16.
525. — *Svájcz*, Haltenyésztő telepeinek munkásságáról. H. VIII. évf. 1906/907. 19. sz. p. 152.
526. — *Szent-Anna tó*, A behalásított. H. XII. évf. 1910/911. 2. sz. p. 20–21.
527. — *Szibéria*, Haltenyésztése. H. II. évf. 1900/901. 19. sz. p. 128.
528. — *Szíkes területek*, Halászati kihasználásáról. H. XIII. évf. 1911/912. 24. sz. p. 231. (Folyt. köv.)

TÁRSULATOK. EGYESÜLETEK.

Az Országos Halászati Egyesület hálóanyag engedélyezése ügyében az alábbi újabb beadványt intézte a kereskedelemügyi miniszter úrhoz:

Nagyméltóságú Miniszter úr! Kegyelmes urunk! Hálás köszönettel vettük Nagyméltóságod intézkedését, hogy 41,872/1917. számú magas rendeletével a hálóanyag előállítására egyelőre 5242 kg. kenderanyagot kiutalni kegyes volt.

Az egyesületünkhöz e közben a hivatásos halászok, illetőleg halászati üzemek részéről beérkezett s a hálóanyag kiszolgáltatására, több mint 250 q kész árúra vonatkozó kérelmeket azonban, ha azokat a leglelkiesmeretesebben mérlegeljük és csak a minden tekintetben méltánylandókat és megokoltakat vesszük is figyelembe, a most engedélyezett mennyiséggel még csak csekély részben sem lehet kielégíteni. Tekintettel erre, de különösen arra, hogy a hűvösebb ősze beálltával a

halászatra legalkalmasabb idő, a legtöbb üzemben a halászatnak egyáltalán kizárólagos ideje, mihamar beáll s a halászás csakis a rendelkezésre álló hálóanyag mennyiségéhez mérten lesz üzhető, vagyis, ha további hálóanyag rendelkezésre nem fog állani, az *üzemek legnagyobb részükben szünetelni lesznek kénytelenek*, — rámutatva ismételve a közlelmezésre ebből származó rendkívüli hátrányra, mely tisztelettel vagyunk bátrak kérni, méltóztassék eredeti kérésünknek megfelelőleg még további *150 métermázsa kenderanyagot lehető sűrűsén* kiutalni s annak hálófonalra való feldolgoztatása, valamint az Első magyar mechanikai hálógyár Nagybecskerek és Hirschfeld Armin-féle debreczeni hálókötőgyár közötti szétosztása iránt az eddigi módzatok szerint kegyesen intézkedni.

Kegyelmes urunk! A fogóeszközök teljes hiánya — horgot pl. miután az az ellenséges külföldön készül, ma már egyáltalán nem kaphatnak a hivatásos halászok — a halásztot végső szükségbe juttatta. Kérelmünk teljesítésében van minden reményünk egyrészt, hogy nagyon sok szegény ember kenyérkeresete a mai nehéz viszonyok között biztosíttassék, másrészt, hogy a halászat közlelmezésünk nehézségeinek leküzdésében az eddigi minden részről méltányolt módon részt vehessen.

Ezzel ajánljuk Nagyméltóságod kegyes figyelmébe ismételten is kérelmünket.

Az Országos Halászati Egyesület választmányának f. évi szeptember hó 10-én tartott választmányi üléséből Nagyméltóságodnak, Budapest, 1917. szept. 11., mely tisztelettel *Br. Inkey Pál* s. k., alelnök, *Répássy Miklós* s. k., titkár.

A Gömöri alsósajóvölgyi halászati társulat Tornalján szeptember 9-én közgyűlést tartott *Hevessy László* elnökle alatt. Az igazgatói jelentés szerint az elmúlt években a halállomány igen szépen szaporodott, mert az időjárás és vízjárás viszonyok kedvezők voltak, de a f. évi augusztus elején történt gyári vízfertőzés a halállományt nagy részben megsemmisítette. Kihágási esetek csak szórványosan jelentettek fel, pedig az orvhalászat nagyon el van terjedve, de megfelelő anyagi eszközök hiányában a társulat őrizetről nem gondoskodhatik. Az 1913—1917. évi zárószámadásokat 271.40 korona készpénz és 138 korona bérhátrálékkal rendben találták és az igazgatónak a felmentést megadták. Előző években a társulati tagoknak kat. holdanként 40 fillér osztalékot fizettek ki, az utolsó két évi 409.40 korona pénztári maradványt azonban egyelőre nem osztják fel, hanem a pelsőczyi cellulózgyár vízszennyezése miatt elnéptelenedett vizek behalásítására szánták. Egyébiránt a nevezett gyár ellen a kellő bizonyítékok alapján folyamatba tett kihágási eljárás során 14.000 korona kárigényt jelentettek be. A jövő évi költségvetést 155 korona kiadással irányozták elő, fedezetül pedig 35 fillér holdankénti járulék kivetését határozták el. A tisztújítás eredményeképpen közfelkiáltással megválasztották elnökké *Hevessy László* tornaljai járási főszolgabíró, alelnökké *Jansen Pál* kövecsesi földbirtokost és igazgatóvá *Bihary Gyula* sajkókirályi lakost. (—gh.)

A Gömöri felsősajóvölgyi halászati társulat *Mayer Géza* urad. főerdőmérnök elnökle alatt szeptember 12-én Rozsnyón tartott közgyűlésén megállapította az üzemtervét, mely szerint a 225 kat. holdnyi társulati vízterület 7 bérszakaszra osztva értékesítendő, csupán az egyetlen jogtulajdonos kezében levő betléri szakasz maradhat házi kezelésben, a hol pisztrángköltőház és ivadéknevelőtavakkal felszerelve már eddig is

rendszeres tenyésztést űzött a birtokos uradalom. Külön bérszakaszt alkot a dobsinai vízhálózat is, melyet Dob-sina város eddig is szakszerű gondozásban részesített, pisztrángköltőházzal felszerelve. Ezzel kapcsolatban a közgyűlés felhatalmazta az elnökséget, hogy az üzemterv jóváhagyása után a vizek bérbeadása iránt haladéktalanul intézkedjék a jelenlegi bérszerződések lehető figyelembevételével és az Országos Halászati Felügyelő-ség útmutatása szerint. Miután pedig a Csermosnya patakon a krasznahorkaváraljai harmadik költőház is üzemképes állapotban van, a földművelésügyi minisz-teriumtól megfelelő mennyiségű pisztrángikrának állam-szegélyképen való kiutalását fogják kérni. Az évi költ-ségvelést 225 korona kiadással irányozták elő, ennek fedezetére pedig 1 korona holdankénti járulékot sza-vazták meg. A tisztújításnál egyhangúlag megválasz-tották elnöké dr. Posch József rozsnyói polgár-mestert, alelnök-igazgatóvá Mayer Géza krasznahorka váraljai urad. főerdőmérnököt és végül 4 választmányi tagot. A szavazatra jogosultak megállapításánál újabb birtokváltásokra vonatkozó bejelentés hiányában a megalakulási jegyzőkönyv és a nyomtatott érdekeltségí kimutatás adatait fogadták el. (—gh.)

VEGYESEK.

Románia halai. Berliini lapok írnak arról, hogy Romániából sózott édesvízi halak kerülnek a berlini piacra. Nem tudjuk, mennyi igaz a dologból, de az való, hogy Románia halászati igazgatása katonailag van szervezve. Ennek az igazgatásnak a törzse szak-értőkből áll, vezetője, Löbbert, hamburgi állami halá-szati igazgató, mellette ott találjuk Szal főhadnagyot is, a ki békében halmagykereskedő nálunk Apatinban. Forrásunk megjegyzi, hogy a vezetőkön kívül számos német és osztrák hivatalnok is az intézménynek.

Nem tudjuk, hogy a mi hatóságainkkal van e valami összeköttetésben a dolog. Az osztrákok mindenesetre érdeklődnek Románia halászata iránt. Ezt mutatja leg-alább az a hiteles hír, hogy dr. Haempel bécsi tanár és Doljan osztrák cs. kir. halászati felügyelő több hétre leutaztak Romániába, hogy az Aldunának foganatba-vett halászati kihasználását közelebbről tanulmányozzák s a mögöttes országrészek élelmezése érdekében tovább fejleszszék.

A németországi halkereskedelemre igen jel-lemző világot vet az a rövidke hír, melyet a D. Fisch. Zeitung f. évi 38. számában olvashatunk. A szerint Königsbergben augusztus végén a *kiskereskedők* tár-sultak (Königsberger Fischkleinhandelsgenossenschaft m. b. H.) avégből, hogy az édesvízi halakat és a köz-ponttól kiutalt tengeri halakat a társaság tagjai között felosztják. Azonkívül vásárolnak mindenféle halkészít-ményt is. Az előljáróság három kereskedőből áll. A kezességi összeg (Haftsumme) mindössze 300 márka.

Motorcsónak, mely az édesvízi halászatnál bevált volna, még nem igen volt eddig. Most egy szellemes találmányról írnak (Dr. Steinert, Fisch.-Zeitung 1917. Nr. 28), a mely a kérdést hivatva van megoldani. Amerikában 1914 óta gyárilag állítanak elő olyan lé-g-csava/os motorokat, a melyeket igen egyszerűen lehet csónakra szerelni.

A légcsavaras motor sokkal könnyebb ez eddig a csónakokra alkalmazott motoroknál, mert a légcsavar fából van, míg a régi vízbenjáró csavar fémből volt. Szerkezete sokkal egyszerűbb, jobb hatásfokkal is dol-gozik. A három lóerős gép 1800 fordulattal mindössze

27 kg. súlyú. Ez a motor nem süllyeszti mélyre a csó-nakot. Igen nagy előnye, hogy a csavarja nem ütköz-het zátonyba, nem kavarodhat a vizinövényzetbe. A csó-nak bármelyik részére szerelhető. De nemcsak a csóna-ron használható, hanem télen pl. szánkókra, vagy akár-milyen időben triciklire, vagy kisebb négykerekű járó-művekre, tehát minden időben s mindenkép kihasznál-ható. A három lóerős gép csavarának átmérője mind-össze 70 centiméter.

A motor előállítási költsége nagyságához képest 300—400 márka s mindenesetre kívánatos lenne, ha — a mielőbb bekövetkező béke után Európában is készítenék.

Budapesti halpiacz. Szeptember havában a hal-piacz, mint minden évben, most is kezd élénkülni. Jegelt halból, különösen az Aldunáról megfelelő szép árú kerül fel piacunkra. E halak fejlettségén meglát-szik az elmúlt évek kedvező vízállásának hatása.

Élő halban is megindult a szállítás. Ebből bárkán és speciálkocsiban már néhány tétel, túrhetően fejlő-dött árú, érkezett.

A fogyasztás különösen a háztartások részére, még igen mérsékelt. Ellenben emelkedő a vendéglősök kereslete. A katonaság és kórházak fogyasztása még szintén gyenge.

További tartós szárazság mellett a kényszerű lehalászá-sok nincsenek kizárva. Azonban még nagyobb veszély-nek nézünk elébe, ha több szűkvízű tógazdaságunkat, teleltetővíz hiányában, nem fogjuk tudni, idejében le-halászni.

Az élő pontyot most kicsinyben 12 koronáért is árul-ják a vásárcsarnokban, míg a nagybani árak a feladó állomáson 7.50—8 korona között állanak. Bár ilyen korai halnál nagy a súlyvesztesség, 4—4.50 korona költség és közvetítés kilónként talán mégis sok.

Azt, amit már többször előre jeleztünk, hogy haltakar-mány hiánya miatt csak féltermésre számíthatunk, az eddigi korai lehalászások igazolni látszanak. Hozzájárul még ez esztendő meddőségéhez az idei abnormis nyári szárazság, mely tavaink víztükrét felére apasztotta.

Mivel az ideit nyár sok nem rendes üzemű, de mégis hallal bővelkedő tóságot szárított fel, ezek elmaradó hala nem kis mértékben fogja a halszükét növelni.

A budapesti piacz halárai nagyban:

Kecsege, nagyság szerint...	8.—14.—	K
Süllő, nagy	14.—16.—	"
" közép	12.—14.—	"
" apró	7.—10.—	"
Ponty, élő, nagy	9.—10.—	"
" " közép	8.—9.—	"
" " apró	7.—8.—	"
" jegelt	5.—7.—	"
Harcsa, vágó	9.—12.—	"
" közép	8.—10.—	"
Csuka, jegelt	5.—7.—	"
Czompó	6.—8.—	"
Kárász	2.40—4.—	"

C.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

SMJ. Beresztócz. Nagy örömmel fogadjuk a tervezett írásokat. Tessék csak jól felhasználni a téli estéket. A tárczát is szívesen látjuk.

Ifj. M. L. Léva. Ingyenhirdetéseket, sajnálatunkra, nem közöl-hetünk. Különb-n is h, a mint írja, tényleges katonai szolgálatot teljesít, akkor polgári foglalkozást most úgy sem üzhetne; az állás-keresésnek nincs tehát semmi célja.

Hivatalos árjegyzés Budapest székesfőváros vásárcsarnokaiban és nyílt piaczaín.
Áringadozások kilogrammonként fillérben.

Az áru neve	1917. szeptember 7—12. között.			1917. szeptember 13—22. között.		
	Nagyban	A vásárcsarnokokban	A nyílt piacokon	Nagyban	A vásárcsarnokokban	A nyílt piacokon
		kicsinyben			kicsinyben	
a) Édesvízi élő hal.						
Ponty, nagy	900—1000	1200—1600	} 1100—1200	850—1000	1200—1400	} 1000—1200
" kicsiny	—	900—1200		—	1000—1300	
Harcsa, nagy	—	—	} —	—	—	} —
" kicsiny	—	—		—	—	
Csuka, nagy	—	—	} —	—	—	} —
" kicsiny	—	—		—	—	
Fogassüllő, dunai	—	—	—	—	—	—
Kárász	400—500	600—700	400—600	300—500	600—700	400—600
Czompó	—	800—800	—	—	800—1200	—
Márna	—	1000—1100	—	—	1000—1200	—
Keszeg	—	600—600	—	—	800—800	—
Pisztráng	—	2000—2000	—	—	2000—2000	—
Kecsege, nagy	—	—	—	—	—	—
" kicsiny	—	—	—	—	—	—
Apró kevert hal	—	—	—	—	—	—
b) Édesvízi jegelt (nem élő).						
Ponty, nagy	600—700	700—840	} 500—800	600—700	700—960	} 440—800
" kicsiny	400—500	560—640		—	500—550	
Harcsa, nagy	—	1200—1800	} 800—1400	1000—1200	1200—1800	} 800—1600
" kicsiny	—	900—1200		—	800—900	
Csuka, nagy	600—600	700—800	} 360—800	600—700	700—900	} 400—800
" kicsiny	500—500	500—640		—	500—550	
Fogassüllő, dunai	—	900—1600	} 700—1400	—	900—1500	} —
" balatoni nagy	—	2000—2200		—	—	
" " kicsiny	—	1500—1800	—	—	1500—1800	700—1400
Keszeg, balatoni	—	—	—	—	—	—
Garda, balatoni	—	—	—	—	—	—
Kárász	200—300	300—440	150—520	140—300	300—440	200—500
Czompó	350—450	440—600	300—500	350—450	440—600	300—700
Márna	—	700—800	—	—	700—800	—
Keszeg	—	400—800	180—240	—	400—600	160—300
Pisztráng	—	—	—	—	—	—
Lazac, rajnai	—	—	—	—	—	—
Kecsege, nagy	1200—1200	1400—1600	1000—1000	1200—1200	1400—1800	1000—1000
" kicsiny	800—1000	1000—1000	—	800—1000	1000—1400	—
Söreg	—	—	—	—	—	—
Viza	—	—	—	—	—	—
Apró, kevert hal	—	—	130—600	—	400—500	120—600
c) Rák.						
Folyami rák, nagy 1 darab	—	220—220	—	—	—	—
" " kicsiny 1 "	—	70—70	—	—	—	—

Tógazdaságok figyelmébe!

Veszek több ezer métermázsa élő pontyot, czompót, kárászt stb.

ZIMMER FERENCZ halászmester, cs. és kir. udvari szállító BUDAPEST, Központi vásárcsarnok. Telefon: 61—24.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélczím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyczím: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád.

Őszi és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingaui pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfiát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.